

LABA DIENA, PONE RYTI MARTINIONI!

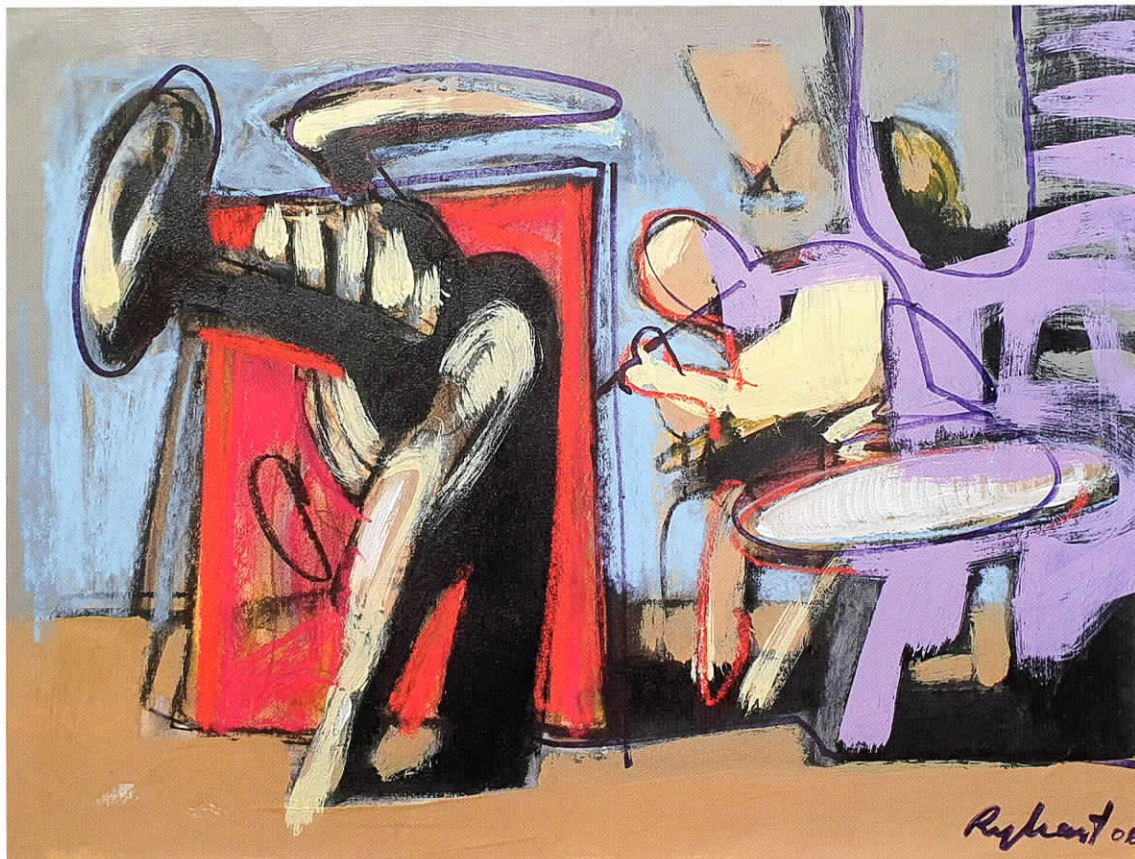
Birželio 23-iąją, Joninių, Rasų šventės išvakarėse, Klaipėdoje, Baroti galerijoje, atidarant Ryčio Martinionio tapybos ir piešinių (tiksliau būtų „darbų ant popieriaus“) parodą, prisiminiau seną tiesą, kad kai kurie dailininkai yra tiesiogiai susiję su savo gyvenamąja vieta ir metų, gal net paros laiku. Dėl vietos lyg ir viskas aišku – Martinionis yra Klaipėdos tapytojas. Tikrinis pavadinimas čia gal nėra esmė, labiau akcentuočiau du konkrečius taškus. Pirmiausia, žinoma, jūrą, nors paveiksluose jos beveik neišvystame. Baltija šiam autoriui nediktuoja atvirukinių vaizdelių ir siužetų. Priešingai – dalis jo kompozicijų žanro požiūriu yra labiau interjerinės negu eksterjerinės (tai ne peizažai). Atrodytų, paveikslų herojai, nuvarginti saulės, vėjo, sūraus vandens, ieškodami atokvėpio slepiasi ankštuose interjeruose. Tačiau nuo gamtos stichijų juk nepabėgsi! Saulės spinduliai, vėjo gūšiai, baltos bangų putos skverbiasi per visus dailininko sąmonės ir pasąmonės plyšius, ypač tai jaučiama, žvelgiant į veržlius, nežabotus tarsi pati jūra, psichodelišškai aštrius spalvų sąskambius. Pojūtis – lyg pasineriant į šaltus gilius vandenį ankstyvą birželį. Kūnas žvarbsta, oda šiuurpsa, dantys barška, tačiau netrukus apima begalinė palaima.

Antras taškas – Klaipėdos senamiestis. Figūrines kompozicijose, priskirtinose tam, kas anksčiau buvo vadinama *peizažo žanru*, iš tikrųjų galima atpažinti Danės pakrantę, pirmam plane šmėžuoja legendinis klaipėdiškis Benas Šarka, arba fragmentus iš Tomo ar

Jono, Mėsininkų ar Vežėjų, Pilies ar Turgaus gatvių. Tačiau ne atpažįstamumas čia svarbiausias. Į akis krinita protestantiškas vaizduojamos architektūros motyvų griežtumas, lakoniškumas. Tai labai skiriasi nuo Vilniaus baroko juslingumo (gal todėl dailininkas savo gyvenimą ir kūrybą susiejo su uostamiesčiu?) ar net nuo Giorgio de Chirico (kurį Rytis laiko tikruoju savo Mokytoju) metafizikos. Konkretu, aišku, akivaizdu. Tai tarsi sapnas, puikiai, su visomis detalėmis prisimenamas ne tik paryčiais, vos praplėšus akis, bet ir kitą dieną, po mėnesio, po metų.

Tvirtai sukaltose struktūrose jaučiama kompozitoriškai reikli mokytojo ranka. Dvi profesijos čia paminėtos neatsitiktinai – Eduardo Balsio muzikos ir dailės menų gimnazijoje Martinionis yra išugdęs ne vieną kartą. Dailės pedagogas (bent mano asmenine nuomone) negali klysti, savo pavyzdžiu privalo parodyti, kaip profesionaliai kurti meną. Todėl tapytojas paveikslus sustyguoja tarsi „Gerai temperuotą klavyrą“ arba vitražą (juk Talino dailės institute studijavo stiklo specialybę). Protestantiška dvasia tam irgi labai tinka. Palyginkime su skrupulingais pamokslais evangelikų bažnyčiose, kai kiekviena Šventojo Rašto citata labai tiksliai, preciziškai nurodoma.

Pats dailininkas savo kūrinius skirsto į „klasikinius“ ir „džiazinius“. Kur dominuoja figūratyvas ir tradicinės komponavimo schemas (lyg Renesanso ar klasicizmo paradigmos), tos drobės dvelkia, be abejo, klasika. Džiazas svingo ir bibopo ritmais siautėja abs-

Rytis
MARTINIONIS
Atradimo
džiaugsmas
2006. Akvarelė,
popierius;
58 x 50

Rytis
MARTINIONIS
Palydos. 2013
Akvarelė,
popierius;
93 x 60

Rytis MARTINIONIS
Piešinys nr. 5. 2006
Akvarėlė, popierius; 60 x 80

Rytis MARTINIONIS
Vasarvidžio rytas. 2023
Drobė, aliejus; 112 x 96